

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ 2023

10 Δεκεμβρίου 2024, Λευκωσία

Καλωσόρισμα Παύλου Καλοσυνάτου

Γενικού Διευθυντή του ΙΝΕΚ-ΠΕΟ

Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες,

Συνάδελφοι και συναδέλφισσες,

Καλωσορίσατε στη εκδήλωση παρουσίασης της ετήσιας Έκθεσης για την Οικονομία και την Απασχόληση 2024 και σας ευχαριστώ για τη τιμή που μας κάνετε να είστε σήμερα μαζί μας σε αυτή την σημαντική για το Ινστιτούτο Εργασίας Κύπρου δραστηριότητα.

Η παγκόσμια και ευρωπαϊκή οικονομία συνεχίζουν να ταλανίζονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στον ένα ή στον άλλο βαθμό από τις πολλές και διαδοχικές κρίσεις της τελευταίας δεκαπενταετίας. Οι προκλήσεις και οι κίνδυνοι δεν έχουν μετριαστεί την τελευταία περίοδο. Αντιθέτως, οι πολεμικές συγκρούσεις κλιμακώνονται. Για τρία σχεδόν χρόνια συνεχίζεται ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ο γενοκτονικός πόλεμος του κατοχικού Ισραήλ στην Παλαιστίνη, με τους καθημερινούς αδιάκριτους βομβαρδισμούς στη Γάζα και τις δεκάδες χιλιάδες θύματα πολίτες, μπήκε στη δεύτερη του χρονιά. Με την ανοχή και στήριξη της Δύσης το Ισραήλ επεκτείνει τους τελευταίους μήνες τις εγκληματικές του επιθέσεις στο Λίβανο, ενώ τις τελευταίες μέρες, γινόμαστε ξανά μάρτυρες της ανάφλεξης της σύγκρουσης στη γειτονική Συρία που τα τελευταία χρόνια θεωρούσαμε ότι βρισκόταν σε ύφεση.

Στην αβεβαιότητα και στον κίνδυνο που προκαλεί η προοπτική επέκτασης της πολεμικής ανάφλεξης στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, προστίθενται οι εντεινόμενες γεωπολιτικές αναμετρήσεις ανάμεσα στη Δύση και τη Ρωσία, αλλά και η κλιμάκωση του εμπορικού «πολέμου» για τα προϊόντα τεχνολογίας αιχμής ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κίνα.

Μέσα σε αυτή την αρνητική διεθνή συγκυρία, λυιπόν, η Κυπριακή οικονομία καλά κρατεί. Το πραγματικό ΑΕΠ της χώρας, σύμφωνα με τις προβλέψεις του υπουργείου οικονομικών και της Ε.Ε., αναμένεται να αυξηθεί κατά 3,6% το 2024, από το 2,6% της προηγούμενης χρονιάς. Πρόκειται για το δεύτερο ψηλότερο ποσοστό μεγέθυνσης στην ΕΕ-27, με την Μάλτα να κατέχει την πρωτιά. Η επιβράδυνση του πληθωρισμού που ξεκίνησε το 2023 συνεχίζεται, με τις προβλέψεις να τον ρίχνουν κάτω από το όριο του 2% στο τέλος του χρόνου, ενώ η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής αναμένεται να συνεχιστεί, δημιουργώντας προσδοκίες περεταίρω ανάκαμψης με επίκεντρο την πραγματική οικονομία και την κατανάλωση. Η αύξηση της απασχόλησης συνεχίστηκε και η ανεργία φαίνεται να πέφτει κάτω από το 5%, σε ένα επίπεδο, δηλαδή, που είχαμε για τελευταία φορά την περίοδο 2006-2010.

Αυτές οι εντυπωσιακές επιδόσεις, ωστόσο, προσκρούουν στους φραγμούς που θέτει στην ανάπτυξη της παραγωγικής βάσης της χώρας ο χαμηλός βαθμός συσσώρευσης παραγωγικού κεφαλαίου, που οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν χαμηλότερο ποσοστό από τα διαθέσιμα κέρδη τους για τις επενδύσεις παραγωγικού κεφαλαίου, με αποτέλεσμα οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας να παραμένουν στάσιμες. Αυτή είναι μία αδυναμία της Κυπριακής οικονομίας, που την παρατηρούμε και αναλύουμε στην ετήσια έκθεση μας από το 2015 και που τείνει να μετατραπεί σε χρόνια πάθηση.

Αγαπητές φίλες, αγαπητοί φίλοι

Επειδή, όσο εντυπωσιακές και να είναι οι αριθμητικές επιδόσεις, κάθε οικονομία πρέπει να κρίνεται και να αξιολογείται από την ικανότητά της να διαχέει την ανάπτυξη, την κοινωνική πρόοδο και ευημερία σε όλο τον πληθυσμό της, θέλω, πριν ολοκληρώσω το καλωσόρισμά μου, να εστιάσω στις απολαβές των μισθωτών και σε ένα ιδιαίτερο ζήτημα που είχαμε να αντιμετωπίσουμε στην φετινή Έκθεση που ομολογουμένως μας προκάλεσε εντύπωση και σπαζοκεφαλιά.

Η Στατιστική Υπηρεσία της Κύπρου δημοσίευσε στις 18 Οκτωβρίου 2024 τη μείζονα αναθεώρηση των Εθνικών Λογαριασμών για τα έτη 1995-2022 και αναθεωρημένη εκτίμηση για το έτος 2023. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη

αναθεώρηση στοιχείων που έχουμε παρατηρήσει τα τελευταία 22 χρόνια που εκδίδουμε σε ετήσια βάση την Έκθεση για την Οικονομία και την Απασχόληση. Δεν θα σας κουράσω με τις τεχνικές λεπτομέρειες της μείζονος αναθεώρησης. Θα επικεντρωθώ στο αποτέλεσμα.

Η αναθεώρηση, που αφορούσε κυρίως τα έτη 2018-2023, οδήγησε σε αξιοσημείωτη αύξηση του ονομαστικού και πραγματικού ΑΕΠ και της απασχόλησης. Η αναθεώρηση επέδρασε επίσης καταλυτικά στη διανομή του προϊόντος ανάμεσα στην εργασία και στις επιχειρήσεις. Οι απολαβές των μισθωτών εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες μετά την αναθεώρηση, ιδιαίτερα για τα έτη 2022 και 2023 (12,2% και 11,5% αντίστοιχα). Δεν είναι ασήμαντες, όμως, και για τα έτη 2020 και 2021. Αντιθέτως, μειωμένο εμφανίζεται το καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα (δηλαδή τα εισοδήματα του κεφαλαίου: κέρδη, τόκοι και πρόσοδοι προ φόρων). Το τελικό αποτέλεσμα της αναθεώρησης ως προς τις απολαβές των μισθωτών είναι ότι ο πραγματικός μισθός παρουσιάζεται το 2024 κατά 11% ψηλότερος έναντι της περιόδου 2006-2011, με την αύξηση να φαίνεται ότι έχει επιτευχθεί τα τελευταία 2-3 χρόνια.

Υπάρχουν, βέβαια, εξελίξεις που δικαιολογούν τις αυξήσεις του πραγματικού μισθού: η μείωση της ανεργίας που ενισχύει την διαπραγματευτική ισχύ των εργαζομένων και των οργανώσεων τους, η εισαγωγή του εθνικού κατώτατου μισθού το 2023 και η αύξηση του το 2024, η βελτίωση της απόδοσης της ΑΤΑ το 2024, αλλά και η ανανέωση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας με σημαντικές αυξήσεις στις αμοιβές των μισθωτών. Ωστόσο, το ύψος της αύξησης του πραγματικού μισθού παραμένει εντυπωσιακό και προοιωνίζει, ίσως, εξελίξεις στη δομή της απασχόλησης και των απολαβών των μισθωτών που δεν συνάδουν με την υποτιθέμενη διάχυση της ευημερίας σε όλο τους μισθωτούς και τις οικογένειες τους.

Μία πιθανή απάντηση σε αυτό το κρίσιμο ερώτημα, βρίσκεται, ίσως, στα δεδομένα από το Αρχείο των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΚΑ). Τα στοιχεία των ΥΚΑ αποκαλύπτουν εντυπωσιακή αύξηση των αριθμού των μη Κύπριων μισθωτών (κατά 79,1%) και των μέσων απολαβών τους (κατά 47,8%) από το 2017 στο 2023. Μελετώντας τα στοιχεία του αρχείου των ΥΚΑ ανά υπηκοότητα και οικονομική δραστηριότητα διαπιστώσαμε δυσανάλογα μεγάλη αύξηση, τόσο της μισθωτής απασχόλησης, όσο και των απολαβών των μη Κύπριων σε μερικές οικονομικές δραστηριότητες. Οι πιο εντυπωσιακές αυξήσεις εμφανίζονται στις δραστηριότητες Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και στις Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές δραστηριότητες, όπου οι μέσες μηνιαίες απολαβές των μη Κύπριων ανέρχονταν το 2023 σε €4733 και €6255 αντίστοιχως.

Εν κατακλείδι: τα στοιχεία του αρχείου των ΥΚΑ αποκαλύπτουν ότι η δυσανάλογα μεγάλη αύξηση του αριθμού των μη Κύπριων μισθωτών σε οικονομικές δραστηριότητες με εξαιρετικά υψηλές μέσες μηνιαίες απολαβές οδηγεί τα τελευταία χρόνια τις μέσες μηνιαίες απολαβές του συνόλου των μισθωτών σε υψηλότερο επίπεδο, δημιουργώντας την στρεβλή εντύπωση μιας γενικότερης ευημερίας των μισθωτών.

Βεβαίως, αυτές οι εξελίξεις απαιτούν περαιτέρω αναλυτική διερεύνηση και γι' αυτό δεν τις έχουμε ενσωματώσει στο κύριο μέρος της Έκθεσης. Τις παρουσιάζουμε και κάνουμε μία πρώτη ανάλυση τους στα παραρτήματα της Έκθεσης. Την επόμενη περίοδο θα πρέπει να τις αναλύσουμε περισσότερο, όχι μόνο σε ποιο βαθμό οι μισθοί των υψηλόμισθων μη Κύπριων επηρεάζουν τον μέσο μισθό του συνόλου των μισθωτών, αλλά και σε πιο βαθμό τέτοιες τομές στη δομή της απασχόλησης και των απολαβών μπορεί να έχουν ευρύτερη σημασία για την οικονομία στην χώρα μας.

Αγαπητοί φίλοι, αγαπητές φίλες,

Θα δώσω τώρα το λόγο στη Σωτηρούλα Χαραλάμπους, Γενική Γραμματέα της ΠΕΟ και συνάμα πρόεδρος του Δ.Σ. του ΙΝΕΚ-ΠΕΟ, για να απευθύνει χαιρετισμό στην εκδήλωση μας και να σχολιάσει βέβαια, τα κύρια συμπεράσματα της Έκθεσης από την προοπτική της συνδικαλιστικής παρέμβασης.

Στη συνέχεια, ο Ηλίας Ιωακείμογλου, επιστημονικός υπεύθυνος της ετήσιας Έκθεσης για την Οικονομία και Απασχόληση του Ινστιτούτου, θα παρουσιάσει πιο αναλυτικά και συγκροτημένα τις βασικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα της Έκθεσης για το 2024.

Όπως κάθε χρόνο, μετά την ολοκλήρωση της σημερινής εκδήλωσης, τόσο το συνολικό κείμενο της Έκθεσης, όσο και οι σημερινές παρεμβάσεις θα είναι διαθέσιμες και ελεύθερα προσβάσιμες στο διαδικτυακό χώρο του Ινστιτούτου, στο www.inek.org.cy

Σας ευχαριστώ ακόμα μια φορά για τη τιμή που μας κάνετε να είστε σήμερα μαζί μας.